Er werd ook behoorlijk door de jongens gestolen tijdens de fouragering. Op een dag werd onze kampleiding en ik door de Japanse commandant op het matje geroepen. De Jap liet ons een paar tonnen zien, waarin tautjo had gezeten.De jongens hadden kans gezien tijdens het dragen van de tonnen, de tautjo eruit te halen.In de plaats daarvan werden stenen in de tonnen gedaan, daarop een laag zand en bovenaan een laagje tautjo.Op deze wijze werden de tonnen door de Japanse soldaten aan het front ontvangen. De Japanse commandant was woedend en schold de krijgsgevangenen uit voor de grootste dieven. Hij dreigde met allerlei maatregelen, zoals het verminderen van onze rantsoen rijst en het sturen van de zieken op corvee. Dergelijke dreigementen waren ons al bekend.Inwendig had ik de grootste lol, maar voor de Jap moest ik doen alsof het een ernstige zaak was, ter voorkoming dat hij zijn dreigementen werkelijk uitvoerde.Onze kampleiding beloofde, dat het niet meer zou gebeuren en na het aanhoren van een redevoering, konden we afgaan. Elke dag, wanneer de jongens van het fouragerenin het kamp terugkwamen, zat ik al op hete kolen, bang, dat er weer ééntje ontdekt werd van diefstal.Zodra de Japanse korporaal door het kamp "tsuyaku" begon te brullen (tsuyaku=tolk, zo werd ik genoemd)wist ik al bijvoorbaat, dat er weer wat gestolen werd.Op een werd Juul D. door de Jap ontdekt wegens het stelen van eieren. Toen ik bij de Jap kwam, zag ik, dat hij was vastgebonden en dat een Jap, die van ons de bijnaam kreeg van de "gek" hem afranselde.Deze Jap had voor mij respect. Toen hij me zag, hield hij op met slaan. Een geluk was, dat de Japanse commandant er niet bij was. Ik sprak met de "gek" en zei hem, dat Juul nog te jong was om te beseffen wat hij deed.Ik beloofde de "gek" Juul eigenhandig te straffen. Tegen Juul brulde ik (in de ogen van de Jap was dat geweldig) en zei dat ik hem zogenaamd zal slaan en schoppen. De Jappen keken toe en met mijn hand duwde ik Juul in z'n gezicht, net alsof ik hem sloeg. Juul speelde evenhard comedie en liet zich op de grond vallen. Ik trok hem op en begon weer tegen hem te brullen. Daarna keerde ik naar de Jap en vroeg of Juul mocht gaan. Verbouwereerd gaven ze hun toestemming en Juul mocht gaan, maar de gestolen eieren moest hij achterlaten. Juul was een goede vrind van me en ik kon niet aanzien, dat hij door de Jap werd afgeranseld.Ik had als tolk geen prettige baan, vooral niet als één van de jongens op diefstal werd betrapt.Vaak ondervond ik bij de krijgsgevangenen genoeg medewerking, maar bij sommigen was dit niet het geval en kreeg je ondanks de moeite die je ervoor deed op-en aanmerkingen, die me soms deed besluiten dit rotbaantje op te geven.Zo verliepen de dagen in dit jungle-kamp. Als alle corveërs weg waren en onze kampdokter klaar was met de behandeling van de zieken, moest ik de Engelse en Nederlandse officieren les geven in de Japanse taal. Daar stond ik dan, als eenvoudige dienstplichtige matroos, temidden van de officieren. Het waren hoofdzakelijk zinsvormen en uitspraak, waarbij geen gramaticale kennis bij nodig was.Het les geven geschiedde in de Engelse taal. Door mijn dagelijkse omgang met de Engelsen, beheerste ik die taal redelijk.Wij waren in deze jungle niet de enige bewoners, want een paar kilometers van ons vandaan, had een nomadenstam (Karyans) hun nederzetting. Ze hadden op hun grond tomaten en tabakbladeren bebouwd.
Op zekeren dag werd ik door de Japanse commandant ontboden. Bij hem aangekomen zag ik onze commandant kapitein Ruël bij de Jap met striemen op zijn gezicht.De Japanse commandant had hem met een rottanstokje in het gezicht geslagen. Een paar van deze jungle-bewoners (Karyans) stonden erbij.De Japanse officier was kwaad en vertelde me, dat krijgsgevangenen de tuinen van de Karyans hadden verwoest en de jonge tomaten en tabaksbladeren hadden geplukt.Ik kreeg te horen, dat de Nederlandse krijgsgevangenen de grootste dieven waren en dat de Nederlandse kampleiding t.w. kap.Ruël daarvoor aansprakelijk was.Ik had medelijden met onze kapitein, die daar zo zielig in de houding stond met een rood gezicht.Het huilen stond hem nader.Op mijn manier hield ik bij de Jap een pleidooi en zegde hem toe dat dergelijke dingen niet meer zullen gebeuren.Onze kapitein mocht gaan, maar hij moest bij de avond-tengko onze jongens hierover aanspreken.Kapitein Ruël was me zo dankbaar, dat hij tegen me zei: "Prudon, dit zal ik nooit vergeten.Als we levend uit deze ellende komen, klop bij me aan en ik zal je helpen."Vergeet het maar

Op een dag kwam van de Jap de mededeling, dat alle officieren m.u.v. doktoren en vaandrigs weg moesten. Zo kwam ons kamp onder leiding van onze kampdokter dr.Keizer, een bekwame en sympatieke dokter.Het leven in de jungle ging voort en ondanks alle dreigementen van de Jap werd er nog steeds gestolen. Soms werd onze keuken verrast met een dood varken. Onze jongens die bij de fouragering ook varkens moesten dragen, maakten zo'n beest dood door een bamboepiek in de reet van zo'n varken te steken. De Japanse bewakers merkten er niets van. In het kamp aangekomen was het varken allang dood en onze dokter moest het controleren. De reden van de dood werd door onze dokter opgegeven als mildvuur. Onze dokter speelde evenhard mee. De Jappen waren als de dood zo bang voor deze dierenziekte en het dode varken moest in de jungle begraven worden, maar instede daarvan werd het varken naar onze keuken gebracht en in een minimum van tijd omgewerkt in de soep.Zo kregen we op deze manier nog wel eens vlees bij ons avondeten, en de Jappen aan het front hadden weer minder vlees.Als tolk kon ik helaas niet meedoen aan gapperijen.Ik kon alleen maar toekijken en watertanden als de jongens het gestolen waar gingen snierken.Ook daarvoor moest gewaakt worden, want als de Jap hen betrapte, was het leed niet te overzien. We hadden ter voorkoming daarvan een eigen berichtgeving.Zodra een Jap in de buurt werd gesignaleerd werd er heel hard "rood voor" geschreeuwd, zodat een ieder die dit aanging erop bedacht was.Op den duur was het zover, dat de Jap zijn aanwezigheid zelf gaf te kennen door hardop "Rovo" te schreeuwen. Wij hadden dan de grootste lol en de Jap dacht, dat hij grappig was.Als de corveërs het kamp uit waren, hield de dokter zich bezig met de zieken en waarbij aanwezig was de Japanse korporaal.Ik moest er altijd bij zijn om de Jap te vertellen, wat de zieken mankeerden. Zodra deze controle achter de rug was, kon ik me ook vrij maken en kon ik de jungle ingaan om wat eetbare groenten te zoeken.Soms liep ik tot heel diep in de jungle waar nog geen mens geweest was en waar de eetbare planten of struiken welig groeide.Op een dag was ik met één van de jongens het bos ingegaan om wat groente te zoeken. Terwijl we aan het zoeken waren, merkte Fried (zo heette de ander) tijgersporen op de grond, die bijna zo groot waren als een kinderhoofd."Ruik je die asem ook niet," vroeg Fried me en inderdaad hing op die plek een soort bedorven lucht. "Laten we 'm smeren," zei Fried. Dat hoefde hij niet te zeggen, want ik was al weg.Sindsdien waagde ik het niet meer om alleen zo diep de jungle in te gaan.

De Jappen hadden bij de rivier een kraal waar eenden in zwommen.Ik kwam op het idee een katapult te maken.In mijn rugzak had ik nog een stukje van een auto-binnenband, die me goed van pas kwam.De katapult was zo gemaakt. Met een draagtas liep ik naar de eendenkraal, waar geen Jap te bespeuren was. De meeste van hen waren met de corveërs weg.Het was niet moeilijk in die troep eenden er eentje te raken en vlug pikte ik de bewusteloze eend op na alsnog de nek te hebben omgedraaid en stopte die in de tas. Ik liep de jungle in om de eend te "behandelen".Toen ik die eend uit m'n tas haalde, waggelde dat rotbeest nog een paar meters weg met z'n omgedraaide nek. Ik moest het nog achterna lopen. Ik maakte er vlug een eind aan, door de kop tegen een boomstam te slaan. Als een volleerde eendeplukker begon ik te werk te gaan en ik zorgde er wel voor geen sporen achter te laten.Een paar dagen lang genoot ik van de eendesoep en vlees. Het bleef niet alleen bij deze ene jachtpartij, want nog vele malen daarna werd door mij eenden uit de kraal gekatapult.Schijnbaar hielden ook andere krijgsgevangenen jacht op deze eenden, want de Jap had in de gaten, dat de troep eenden sterk verminderde. Het werd me te riskant en jammer genoeg moest ik er mee ophouden. De Jap wou eerst uitzoeken of de krijgsgevangenen hieraan schuldig waren, maar ik maakte hen wijs, dat geen krijgsgevangene dit kon doen, aangezien alleen zieken en ik in het kamp achterbleven, als de overigen aan het fourageren waren.Ik vertelde hun van de tijgersporen die ik gezien had en dat die tijger misschien de oorzaak was van de verdwijning van de eenden.De Jappen geloofden me ook nog.Traag verstreken de dagen in dit godvergeten jungle-oord.We waren volkomen uitgesloten van berichten en geruchten over de oorlog.Dagelijks zagen we formaties geallieerde vliegtuigen overvliegen. In de beginne liepen we hard weg zodra we het geronk hoorden, maar achteraf zagen we in, dat we in de jungle geen doelwit konden zijn, want er waren geen barakken, niets.

We waren in deze dichtbegroeide jungle voor de vliegtuigen onzichtbaar. Soms hoorden we heel vaag ontploffingen en ons vermoeden was, dat het station Wan-po, waar de Jap de treinen concentreerde het weer te verduren had.We hadden er voorlopig geen last van. Voordat de regentijd aanbreekt, moesten we zorgen, dat we een dak boven ons hadden.Bamboe groeide volop in de jungle en het was voor ons, als volleerde junglebewoners geen probleem een eigen hut te bouwen. Het afdak maakten we van gehalveerde pisangstammen en zo waren we in elk geval beschut.
Het eten werd steeds slechter en in de jungle zochten we naar alles wat maar eetbaar was, bijv. de bloem van de wilde pisangboom of het inwendige van de pisangstam, wilde lombokblaren of de spruit van de bamboe We maakten zelfs jacht op slangen, veldratten, eekhoorns, grondleguanen. We aten van alles wat de jungle ons leverde en wat eetbaar was.Papier om een sigaretje te draaien was moeilijk te verkrijgen.Kerkboekjes, bijbels waren inmiddels verbruikt en soms hadden we het geluk van de Jap closetpapier te gappen.Bij gebrek aan iets beters werd het vliesje van het inwendige van de bamboe gebruikt.
S'avonds na het avondeten en tengko, wanneer iedereen zich al gewassen had bij de rivier, kropen we bij elkaar en werd de tijd gedood met ngobrollen of kaarten onder het licht van een zelfgemaakte oliepit. Soms werd er tot diep in de nacht gegokt en zodra het bekende signaal "rood voor" werd gegeven werd het oliepitje uitgemaakt en kroop een ieder naar z'n slaapplaats.Nauwelijks was de Japanse schildwacht uit ons zicht of de kaarten werden weer tevoorschijn gehaald.Zo vermaakten we ons.Toekomstplannen werden gemaakt en we vroegen ons vaak af, hoe het gevoel zou zijn als we plotseling vrij kwamen.Over vrouwen werd er weinig gesproken. De drang naar sexueel gemeenschap hadden we niet, we waren daarvoor lichamelijk te zwak. Homo-sexualiteit kwam, althans bij de Nederlandse groep praktisch niet voor.Ruim drie jaren krijgsgevangenschap in erbarmelijke omstandigheden, hadden ons lopende geraamtes gemaakt, maar desondanks hadden we nog de kracht om ons staande te houden.Hoevelen van ons konden de ellende, ontberingen en gruweldaden die de Jap ons aandeed niet doorstaan. Ze waren uit ons heengegaan en liggen verspreid in de stinkende jungle van Birma en Thailand.Ook dat lot stond ons misschien te wachten. We bleven hopen en we waren overtuigd van een uiteindelijke overwinning van de geallieerden, maar de vraag was steeds: wanneer???Elken dag vroegen we ons dit steeds af.Het was alsof de dagen kropen en het einde van de ellende was nog steeds zichtloos.Vaak waren er momenten, dat ik om niets meer gaf.Mijn verloofde had ik al geruimen tijd uit mijn gedachten verbannen en aan een eventuele hereniging dacht ik helemaal niet meer aan.Soms kwam voor het donker enkele krijgsgevangenen bij elkaar om te bidden.Ik intresseerde me niet daarvoor, mijn vertrouwen in God was zoek.Velen gedroegen zich erg apatisch.Het kon ook niet anders, je voelde je in dit god-vergeten oord volkomen geisoleerd, verstoten van alles.S'morgens heel vroeg werd de stilte in de jungle verstoord door het geroep van de apen, wa-oeeeee, wa-oeeeee en hier en daar hoorde je het verschrikte gekraai van een boschhaan.De bewoners van de jungle waren wakker geworden en voor ons was het weer een dag dichter bij het graf of bij de bevrijding.
Op een dag moest er vanuit ons kamp een groep van 150 man tien kilometer beneden ons kamp,lopen om daar een kamp op te slaan.De Jap had daar een paar oude tenten, waarin we konden slapen. Ik was bij de groep. De bedoeling was om de voedselvoorraden uit Wan-po in dit kamp op te slaan.De eerste avond in dit kamp, was voor ons een belevenis.We waren net klaar met het avond-eten en waren van plan te gaan kaarten, toen op een hevige moment de grond onder ons begon te beven.We dachten eerst aan een aardbeving, maar opeen klonk er een kreet "wilde olifanten!" Een paniek heerste in het kamp. We moesten zorgen, dat die troep wilde olifanten van richting veranderden. Op alles wat maar blik was, begonnen we te slaan en te rammelen en we maakten een kabaal van jewelste.Waarschijnlijk was deze kudde daardoor verschrikt, want gode zij dank, ze liepen een andere richting. Als dat niet het geval was geweest, waren we beslist platgelopen. Dat hadden we dan ook weer gehad.

Het plan van de Jap om in dit kamp voedselvoorraden op te slaan, schijnt geen doorgang te vinden, want na twee dagen moesten we dit kamp afbreken en gingen we weer terug naar Bounty.Het avontuurtje met de olifanten werd aan onze vrienden in kleuren en geuren verteld. Op een nacht werd ik door onze kampdokter uit mijn hut gehaald.Er moest aan de Jap toestemming worden gevraagd om een zieke, die volgens de dokter accute blindedarm had,naar Wan-po te transporteren.Die toestemming werd verleend en heel vroeg in de ochtend werden vier vrijwilligers gevraagd, die de patiënt in een stretcher naar Wan-po moesten dragen onder geleide van een ziekenverpleger.Het was een afstand van ± 20 kilometer.Toen de patiënt op de stretcher gelegd werd (twee goenizakken waardoor heen twee bamboestokken) kreunde hij van pijn. De dokter vroeg de vier vrijwilligers zoveel mogelijk door te blijven lopen opdat de patiënt tijdig in Wan-po kon worden behandeld. Vol spanning wachtten we de komst van de dragers. Eindelijk tegen een uur of vijf kwamen ze aan en aan hun gezichten konden we opmerken, dat er wat aan de hand was.We kregen te horen, dat de patiënt onderweg op de stretcher was overleden, het was allemaal voor niets geweest. Op een dergelijke manier werden we door de Jap behandeld, een menseleven (krijgsgevangene) had xxxx geen waarde.Onze dokter wist te bewerkstelligen, dat de zieken naar Wan-po werden afgevoerd om van daaruit naar het basiskamp Tamoan te worden getransporteerd.Trucks waren niet beschikbaar, de zieken die konden lopen moesten te voet 20 km. afleggen, de zware zieken werden in stretchers gedragen.De jongens die dit moesten doen deden dit zonder commentaar.Ook Juul D. werd afgevoerd, hij had zwartwaterkoorts opgelopen.Met een ± 750 man bleven we achter, w.o. zieken die nog niet in aanmerking kwamen voor afvoer. Op een dag moest er vanuit ons kamp naar het bovengelegen kamp veel voedselvoorraden gefourageerd worden.Het aantal krijgsgevangenen, dat onze dokter beschikbaar stelde was volgens de Jap te weinig.De Japanse sergt.majoor eiste van onze dokter nog meer werkers, maar onze dokter gaf te kennen, dat dit niet mogelijk was omdat er teveel zieken waren. Er moest volgens onze dokter, maar eerst medicijnen verstrekt worden en betere voeding, zodat de zieken kunnen genezen.Ik vertaalde dit letterlijk aan de Japanse sergt.majoor en deze wond zich daardoor zo op, dat hij een bamboestok van één van de dragers afnam en mij daarmede zo toetakelde, dat de splinters van de bamboe vlogen. Mijn hele rug en benen waren rood en opgezwollen van de striemen.Ik, als tolk werd ten aanschouwe van de hele troep afgeranseld.Ik had net zo goed, de vertaling kunnen verdraaien en was er niets gebeurd, maar juist omdat ik als tolk durfde te zeggen en te praten tegen de Jap, had dr.Keizer als kampdokter en kampcommandant en die de moed had op te treden, waardering voor mijn houding.Hij trachtte op zijn manier de Jap te kennen te geven, dat hij verantwoordelijk was, maar de Jap zag in mij de boosdoener.Toen de Japanse sergt.majoor zijn woede op mij had gekoeld en er van de bamboe nagenoeg niets overbleef dan splinters, trok hij zich terug.Ik had ontzettend veel pijn, maar ik liet niets merken.Uiteindelijk ging de troep weg zonder aanvulling van extra krijgsgevangenen.De dokter nam me mee naar zijn hut, waar hij me behandelde.Tegen de dokter zei ik, dat het mijn laatste dag was als tolk en hij begreep me.De volgende dag stond ik als corveër in de groep.Normaliter was ik bij de administrateur en de dokter bij de Jap, die de telling afnam.De Jap zag me niet en vroeg aan de dokter waar ik was. De dokter verwees hem naar de troep. De Jap kwam op me af en vroeg me waarom ik tussen de corveërs stond.Ik gaf hem te kennen, dat ik liever ging corveën, dan tolk te zijn en geslagen te worden.Hij trok me uit de groep en wilde er niets van weten.S'middags kwam de Japanse sergt.majoor bij me in de hut en bood zijn excuses aan. Ik kreeg van hem een djeroek bali en een pakje sigaretten.Om geen verdere moeilijkheden te voorkomen, nam ik het aan.Vanaf het begin, hadden ze voor mij een zekere respect en als tolk kon ik bij de Jappen het e.e.a. gedaan krijgen, hetgeen slechts ten goede kwam van het kamp.Na de aframmeling werd ik met meer respect behandeld en werd me niets meer gedaan.Op zekeren dag, werd ik door de Japanse luitenant uitgenodigd om deel te nemen aan een maaltijd bij de Jappen.

Ik stelde dr.Keizer hiervan in kennis en die vond het goed.Ik moest zoveel mogelijk de Jappen trachten uit te horen over de oorlogsituatie. Met de beste kleren, die ik nog had (een goede onderbroek en een shirt) die ik bewaard had voor de bevrijding, begaf ik me naar de tent waar het feestje werd gegeven.Ik was de enige krijgsgevangene temidden van de Jappen.Er werd sake gedronken en een soort bakmie gegeten. De Jappen keken wel op, toen ze zagen, dat ik met evenveel gemak de chop-sticks (hasjis) hanteerde als zij.Ik slurpte evenhard uit de kommen. Na een paar kopjes sake, kwamen de tongen los en ik probeerde over de oorlog te praten.Ze lieten niet veel los, maar ik merkte toch, dat ze niet meer zo overtuigd waren van een uiteindelijke overwinning. Ze hoopten ook, net als wij, dat de oorlog niet meer lang zal duren.Toen het feestje afgelopen was, dankte ik in mijn beste Japans, waarna ik na de gebruikelijke buiging terugliep naar het kamp.In het kamp kreeg ik van enkelen de nodige sarcastische opmerkingen, maar ach ik was daaraan wel gewend . Een week daarna, kregen we bezoek van een Japanse hoge officier.Iedereen moest op de tengko verschijnen, want deze officier hield een toespraak. Ik zat 'm inwendig een beetje te kieren voor de vertaling, want ik wist dat deze officieren in hun toespraken de moeilijkste woorden bezigen. Ik had deze ervaring toen als toban bij "Opa".Toen het moment kwam, werd de Japanse officier onder luid gebrul van "kiotske" en "kirei" voor de groep krijgsgevangenen geleid.Wij bogen en hij boog terug.Hij begon aan zijn toespraak en ik luisterde aandachtig, om vooral geen woord verkeerd te begrijpen.Elke keer hield hij op om mij de gelegenheid te geven zijn woorden te vertalen.De toespraak duurde ruim een half uur en ik had er moeite mee. Ik was blij toen hij klaar was. Zijn toespraak kwam in het kort neer, dat we al gauw hiervandaan gingen en teruggaan naar onze basiskamp, waar het eten en de accomodatie beter waren dan in dit junglekamp. Ook hij wenste, dat de oorlog in het voordeel van de Jap spoedig mag eindigen, opdat we allen naar onze gezinnen gezond en wel konden terugkeren.Dat was het dan! Met een "ware-ware wa joroshi wakarimashita" (wij hebben het zeer goed begrepen) en een "domo arigato gozaimasu(heel hartelijk dank) en de gebruikelijke ceremonie van buigen, mochten we inrukken.Een paar dagen na dit bezoek, werd een begin gemaakt met de afvoer van krijgsgevangenen.Elke dag ging er een groep van ongeveer 50 man weg.Ik had graag meegewild, maar ik moest als tolk bij de dokter blijven. De malaria had me weer te pakken.Doodziek lag ik op mijn tempatje met een aanval van malaria tropica.Dr.Keizer kwam me regelmatig opzoeken en van hem kreeg ik zijn laatste voorraad atebrine tabletten, die hij had bewaard.Dat was een geste van hem, als blijk van waardering.Dank zij die atebrine tabletten was ik na vijf dagen koortsvrij. Ik had het ergste achter de rug. Wat vier atebrinetabletten deden, kon een fles kininepoeder niet waar maken.Ik was echter nog te zwak om dienst te doen. Terwijl ik op mijn baleh2 lag, die ongeveer een twintig cm. van de grond lag, voelde ik iets kouds langs mijn dij naar mijn been glijden. Onwillekeurig keek ik ernaar en ik zag een slang die naar mijn voeteneind kroop.Zo zwak als ik was, draaide ik me om en sprong van mijn slaapplaats.Ik greep naar een stuk bamboe om de slang dood te slaan, maar de reptiel was reeds in de struiken verdwenen.Ik tilde mijn slaapplaats op om daaronder te kijken en tot mijn schrik en verbazing ontdekte ik een hele nest van kleine slangen.Met de bamboe sloeg ik de beesten dood en na overtuigd te zijn, dat er geen slang meer in de buurt was, kroop ik weer op mijn slaapplaats.Ik mocht van de dokter nog een paar dagen nazieken en toen ik me wat weer fit voelde, deed ik mijn dienst.Er werd niet meer veel gefourageerd. Een gedeelte van de krijgsgevangenen moest aan de noodweg werken.We zagen Japanse soldaten die weg oplopen op blote voeten met houten geweren. Ze kwamen zelfs in onze keuken bedelen om wat eten.Volgens de Jappen van het kamp zijn het deserteurs van het Birma-front en die trokken zich van het lot van deze deserteurs niets aan. Ze werden zelfs geweerd. Zover was het gesteldsmet deze soldaten van het Birma-front.Het einde was nabij, dat was zeker, als je deze in lompen geklede soldaten om wat rijst zag bedelen. We hoopten zo, dat de bevrijding zich niet lang meer laat wachten.
De Jap begon in grote getale de krijgsgevangenen af te voeren. Elken dag vertrok een groep. Het eten werd wat beter, we kregen meer rijst en meer gedroogde groenten.